

روش شناسی در اکولوژی منظر و تحلیل سازگاری سرزمین اکولوژیک

تألیف: دکتر مهیم معینی فر

عضو هیات علمی دانشکده معماری و شهرسازی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین

سرشناسه : معینی فر، مریم، ۱۳۵۲.

عنوان و نام پدیدآور : روش شناسی در اکولوژی منظر و تحلیل سازگاری سرزمین اکولوژیک /

تألیف: مریم معینی فر .

مشخصات نشر : تهران: شرح، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری : ۲۱۸ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی)، نمودار.

ISBN: 978-964-8929-72-0

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۲۹-۷۲-۰

وضعیت فهرست نویسی : فیپا .

یادداشت : کتابنامه .

موضوع : بوم‌شناسی منظر .

Landscape ecology.

موضوع

موضوع : معماری منظر -- جنبه‌های زیست‌محیطی .

موضوع : بوم‌شناسی منظر .

Landscape architecture-- Environmental aspects.

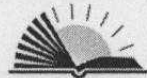
موضوع

رده‌بندی کنگره : ۱۳۰۸ م ۹۰۶ / ۱۵ / ۵۴۱ QH

رده‌بندی دیویی : ۹۷۲.۸۸

شماره کتابشناسی ملی : ۶۱۵۹۷

انتشارات شرح

نشانی انتشارات: تهران، خ. انقلاب اسلامی، خ. صافی‌علیشاه، شماره ۱۰۵. تلفن: ۷۷۶۳۸۰۵۹

مراکز پخش: (شرح: ۷۷۶۳۲۲۶۶-۷۷۶۳۸۰۵۹)، (کندک: ۶۶۴۸۱۰۹۶).

عنوان : روش شناسی در اکولوژی منظر و تحلیل سازگاری سرزمین اکولوژیک

تألیف : مریم معینی فر

ناشر : شرح .

چاپ اول : ۱۳۹۸ .

لیتوگرافی : سعیدی .

چاپ : گل‌وردی .

شمارگان : ۵۰۰ جلد .

قیمت : ۳۵,۰۰۰ تومان .

ISBN: 978-964-8929-72-0

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۲۹-۷۲-۰

کلیه حقوق این اثر متعلق به ناشر و مولف است.

پیشگفتار

شهرها، جایگاه سلسله مراتبی معنایی از ایستگاه‌های طبیعی هستند و منظر شکل پیچیده‌ای از اجزای سطح زمین است که آن را از سایر نواحی مجزا می‌کند. طراحی منظر شهری، فرایندی فراتر از خلق یک شکل و سیستم پیچیده‌ای است که بر ساختار اصلی شهر تأثیر می‌گذارد. اکولوژی منظر، علمی است پویا که بر فعل و انفعالات دینامیک بین انسان و طبیعت متمرکز شده و با ابزار و روش شناسی خاص خود، به احیاء آن می‌پردازد. نثرش اکولوژیک در طراحی منظر شهری نتیجه‌ی تکامل تفکر توسعه‌ی پایدار است که در آن دیدگاه انسان به دیدگاه زمین محور یا حیات محور تبدیل می‌شود و «شهر - محیط» و یا «طراحی شهری - اکولوژی» در کنار یکدیگر قرار گرفته و طراحی شهری اکولوژیک را مطرح می‌نماید.

بروز آشفته‌گی در منظر شهری که منجر به تغییر ساختار یا تغییر شکل فیزیکی و ساده شدن نظام منظر گردیده، ناشی از تقلیل کیفیت زندگی در مجتمع‌های زیستی است که در نتیجه توسعه شهری با در نظر نگرفتن فرایندهای اکولوژیکی رخ داده است. چنین توسعه‌ای تخریب جوامع اکولوژیکی، زیستگاه‌ها و فرایندهای زیست‌محیطی در منظر و در مقیاس شهری و منطقه‌ای را ایجاد نموده است. طراحی اکولوژیکی، امکان احیاء عملکردهای اکولوژیکی در منظر شهری را فراهم می‌کند. بدین منظور، استفاده از تحلیل‌های مبتنی بر اکولوژی منظر و تلفیق آن با نتایج حاصل از ارزیابی سازگاری سرزمین، می‌تواند کارآمدترین راهبردهای طراحی منظر شهری اکولوژیک را ارائه نماید. از آنجاییکه فضاهای سبز شهری یکی از مهم‌ترین بخش‌های اکوسیستم‌های شهری بوده

و بسیاری از خدمات اجتماعی و زیست محیطی را فراهم می کنند که به ارتقاء کیفیت زیستی شهرها منجر می شود، کاربرد اکولوژی منظر در طراحی و بهسازی فضاهای سبز شهری و در نظر گرفتن فضاهای سبز شهری به صورت شبکه‌ی سبز یا ساختار سبز شهری، زمینه‌های پایداری منظر سبز شهری را فراهم می کند.

در این کتاب، با هدف دستیابی به روشی میان رشته‌ای در طراحی منظر شهری و مکانیابی و بهسازی فضای سبز شهری اکولوژیک ابتدا بررسی دیدگاهها و رویکردها، نظریات و روشهای موجود اکولوژیک در طراحی منظر و فضای سبز شهری و تجارب جهانی مرتبط انجام گرفته است. پس از نظام بخشی به اصول اکولوژیک و تجزیه و تحلیل اطلاعات و قیاس روشهای موجود، روشی نو در طراحی منظر و فضای سبز شهری اکولوژیک معرفی شده است. این روش که تحلیل اکولوژیک سازگاری سرزمین نامگذاری شده است بر مطالعات تحلیل سازگاری سرزمین و اصول اکولوژی منظر تاکید داشته و نرم افزارهای ArcGIS و AHP را به کمک میگیرد.

در نهایت مکانیابی فضای سبز شهری اکولوژیک (بر اساس اصول اکولوژی منظر) با استفاده از این روش در جزیره کیش اجرا شده است. نتایج به دست آمده نقشه‌های سازگاری سرزمین در محیط GIS استنتاج شده و با استفاده از معیارهای کیفی شامل جامعیت، وضوح، کامل بودن، انعطاف پذیری، دقت، صحت، پیچیدگی مناسب، تعمیم پذیری، قابلیت، تکنولوژی مورد نیاز، به روز بودن و در نهایت انطباق با اصول نظری، کارایی آن بررسی شده است. میدانست روش تحلیل اکولوژیک سازگاری سرزمین در شرایط کالبدی و غیر کالبدی (زیست محیطی، اجتماعی، بصری) همسان قابل تعمیم بوده و در شرایط غیر همسان با تغییرات جزئی قابل استفاده باشد.

مریم معین فر - دی ماه ۱۳۹۷

maryammoinifarp@yahoo.com

فهرست مطالب

فصل صفر: مقدمه	۱۳
فصل اول: مفاهیم در اکولوژی منظر	۲۳
۱-۱- تعریف اکولوژی منظر و منظر	۲۴
۲-۱- تاریخچه اکولوژی منظر	۲۶
۳-۱- اصول عمومی اکولوژی منظر	۲۶
۴-۱- مقیاس	۲۷
۵-۱- اجزای ساختار منظر	۲۷
۶-۱- ساختار شبکه‌ی اکولوژیکی	۳۱
۷-۱- مدل‌های مطالعه اکولوژی منظر	۳۴
۸-۱- مشخصات منظر	۳۵
۹-۱- اصول خاص اکولوژی منظر شهری	۳۵
۱۰-۱- برنامه‌ریزی اکولوژیکی	۳۷
۱۱-۱- برنامه‌ریزی با توجه به اصول اکولوژی منظر	۳۸
۱۲-۱- طراحی اکولوژیکی	۳۹

۳۹.....	۱۳-۱- اکوسیستی.....
۴۱.....	۱۴-۱- اکوپولیس.....
۴۲.....	۱۵-۱- فضاهای سبز شهری.....
۴۵.....	۱۶-۱- دیدگاهها و رویکردها.....
۴۷.....	۱۷-۱- اکولوژی جمعیت.....
۴۷.....	۱۸-۱- اکولوژی اکوسیستم.....
۴۸.....	۱۹-۱- منظر و اکولوژی فضای.....
۵۱.....	۲۰-۱- مطالعات و تجارب طراحی و برنامه ریزی اکولوژیک.....
۵۶.....	۲۱-۱- مطالعات و تجارب فضای سبز محیط زیست شهری.....
۶۵.....	۲۲-۱- مطالعات و تجارب اکولوژی منظر.....
۷۱.....	۲۳-۱- جمع بندی.....
۷۷.....	فصل دوم: روش شناسی در اکولوژی منظر.....
۸۰.....	۱-۲- روشهای متمرکز بر متریکهای منظر و تحلیل شبکه های اکولوژیکی.....
۸۱.....	۲-۲- تجارب روشهای متمرکز بر متریکهای منظر و تحلیل شبکه های اکولوژیکی.....
۸۷.....	۳-۲- روشهای متمرکز بر اعمال اصول اکولوژیکی بر منظر کلانشهر.....
۸۷.....	۴-۲- تجارب روشهای متمرکز بر اعمال اصول اکولوژیکی بر منظر کلانشهر.....
۹۱.....	۵-۲- روشهای متمرکز بر تحلیلهای سازگاری سرزمین و اکولوژی منظر.....
۹۲.....	۶-۲- تجارب روشهای متمرکز بر تحلیلهای سازگاری سرزمین و اکولوژی منظر.....
۹۷.....	۷-۲- مطالعات موردی خاص روش شناسی طراحی منظر شهری باتمركز بر اکولوژی منظر.....
۹۷.....	۸-۲- نمونه ای از گونه اول.....
۱۰۸.....	۹-۲- نمونه ای از گونه دوم.....

۱۲۵	۱۰-۲- نمونه‌ای از گونه سوم
۱۴۴	۱۱-۲- جمع بندی
۱۴۹	فصل سوم: قیاس روش‌ها در اکولوژی منظر
۱۵۰	۱-۳- تعریف معیارهای مقایسه‌ای روشهای طراحی منظر شهری باتمرکز بر اکولوژی منظر
۱۵۴	۲-۳- مقایسه روشهای طراحی منظر شهری باتمرکز بر اکولوژی منظر
۱۶۳	فصل چهارم: روش تحلیل سازگاری سرزمین اکولوژیک
۱۶۳	۱-۴- معرفی روش تحلیل سازگاری سرزمین اکولوژیک یا (E.L.S.A)
۱۶۳	۲-۴- تحلیل سازگاری سرزمین اکولوژیک
۱۷۳	۳-۴- نتایج
۱۹۱	فصل پنجم: جمع بندی
۱۹۱	۱-۵- بررسی روش پیشنهادی
۲۰۶	۲-۵- نتایج و تحلیل نتایج بررسی روش پیشنهادی
۲۰۹	۳-۵- پیشنهادات
۲۱۱	منابع